

TOYOTA T-TEP
STEP 1

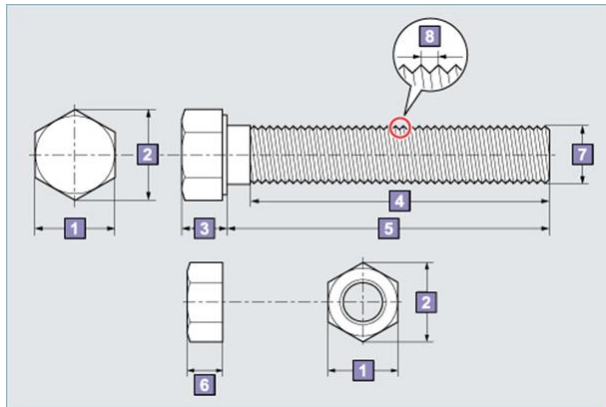
7. Rögzítőelemek

Csavarok és anyák

A gépjármű különböző területein használunk csavarokat és anyákat az alkatrészek egymáshoz rögzítéséhez. Az alkalmazási területeiknek megfelelően különböző típusú csavarok és anyák vannak. Fontos, hogy ismerjük ezeket a helyes karbantartási műveletek elvégzéséhez.

Az anyák és csavarok műszaki adatai

Csavarok részeinek megnevezése

- 1 – laptávolság
- 2 – csúcstávolság
- 3 – fejmagasság
- 4 – menethossz
- 5 – névleges hossz
- 6 – anya magassága
- 7 – névleges átmérő
- 8 – menetemelkedés

A csavarok méreteinek és szilárdságának megkülönböztetéséhez más-más jelölést alkalmaznak. A gépjármű adott területeinek más-más igényei szerint alkalmaznak különböző erősségű és méretű csavarokat.

Emiatt a csavarok jelöléseinek ismerete alapvető szükségességű.

Példa: M8 x 1.25 – 4T

M: menet típusa. "M" a metrikus menetet jelzi.

8: a csavar külső átmérője (a rajzon „7”-es szám jelöli)

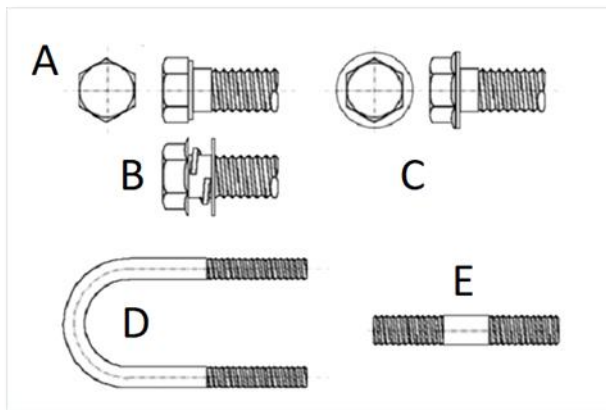
1.25: menetemelkedés (mm) (a rajzon „8”-as szám jelöli)

4T: csavar szilárdsága

A szám a csavar minimális szakítószilárdságának tizede kgf/mm² egységben.

A „T” betű a szakítószilárdság (tensile strenght) szóra utal.

Csavarok fajtái

- A – hatlapfejű csavar
- B – alátétes csavar
- C – peremes csavar
- D – rugópánt csavar
- E – tőcsavar

A - Hatlapfejű csavar

Ez a leggyakrabban használt csavartípus. Bizonyos kiviteleknel a csavarfej alatt perem vagy alátét van.

C - Peremes csavar

Arányaiban nagyobb a csavarfej azon része, amely az alkatrészszel érintkezik, így csökkenthető a csavarfej által kifejtett nyomás, amely az alkatrészt károsíthatná.

B - Alátétes csavar

Működés módja hasonló, mint a peremes csavaré. Akkor is jól használható, ha rögzítendő alkatrészen kialakított furat nagyobb, mint a csavarfej. A képen látható (B) kialakítás esetén a rugós alátét a csavarfej és a lapos alátét között a csavar meglazulását akadályozza meg.

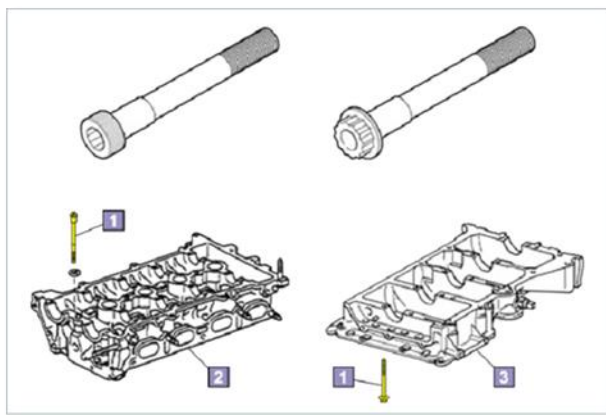
D - Rugópánt csavar

A laprugóköteget rögzíti a futóműhöz, innen származik az elnevezése is.

E - Tőcsavar

Ezek a csavarok az alkatrészek egymáshoz képesti helyzetét is megadják és megkönnyítik a szerelést.

Képlékeny tartományban működő csavarok

- 1 – képlékeny csavarok
- 2 – hengerfej
- 3 – forgattyúsház

Bizonyos motorok hengerfejénél és/vagy forgattyúcsapágyfedél szerelésénél képlékeny tartományban működő csavarok alkalmaznak, amellyel jobb előfeszítést lehet elérni.

Anyák fajtái

A – hatlapfejű anya (peremes kivitel)

B – zárt anya

C – koronás anya

A - Hatlapfejű anya

Ez a leggyakrabban használt típus. Bizonyos kivitelnél az anya alján perem található.

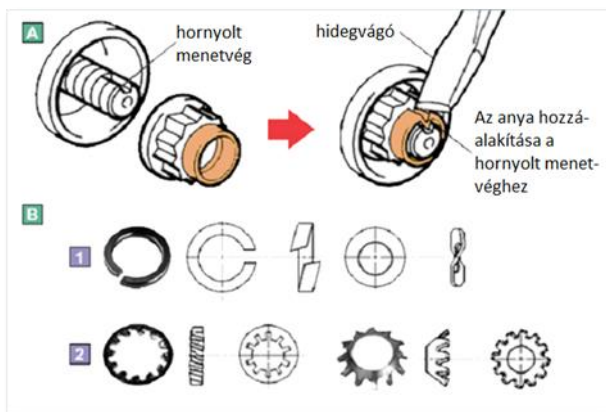
B - Zárt anya

Könnyűfém kerekeknél használják kerékanyaként, hogy takarja a meneteket. Azért használják, hogy megakadályozza a menetvégek rozsdásodását vagy esztétikai okokból.

C - Koronás anya

Az anya kerületén hornyok találhatók. A meglazulásának megakadályozása érdekében a hornyokon át dugott sasszeggel rögzítik az anyát. Ezt az anyatípust sokszor alkalmazzák a kormányzás és a futómű alkatrészek rögzítésénél.

Csavarbiztosítási módszerek

A – rögzítő horony

B – alátétek

rugós és hullámos alátétek

recézett alátétek

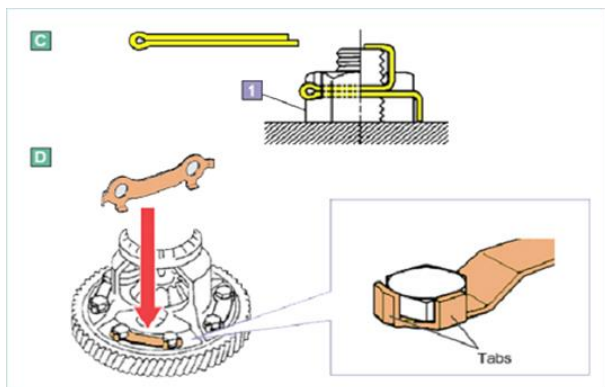
A - Záró anya

A záróanya csavarmenete deformált vagy akkor deformálódik miután meghúzzák a helyén, így megakadályozza az anya meglazulását. Másik megoldás a rögzítő horony, amikor az anya erre a célra kialakított végét a menet hornyához alakítjuk, így egy alakzárás alakul ki. Ezeket gyakran használják a gépjárművek erőátviteli berendezéseinek rögzítésénél.

B – Alátétek

Az alátéteket általánosan két típusra osztjuk a rögzítési módjuk szerint

1. Rugós alátét és hullámos alátét
Az alátét rugóereje tartja feszesen az anyát, minimalizálva a meglazulás esélyét.
2. Recézett (fogazott) alátét
Az alátét a súrlódás megnövelésével akadályozza meg az anya elfordulását.

C – saszeg
1 – koronás anya

D – rögzítő lemez

C - Saszeg

A saszeget koronás anyával együtt használják.

A gépjárművek kormányzásánál elődlegesen használt rögzítési eljárás.

A saszegek használatára vonatkozó óvintézkedések:

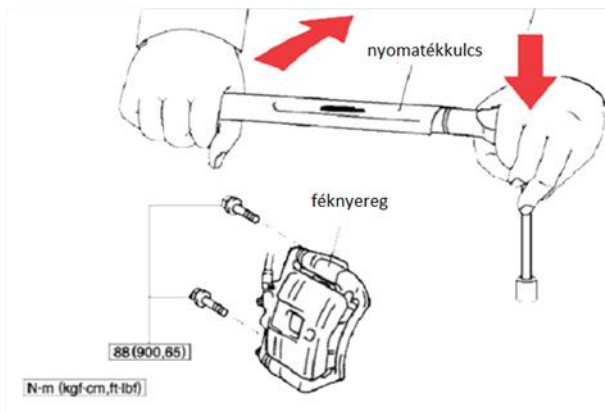
1. használjon a koronás anya hornyainak megfelelő méretű saszeget
2. saszeget nem szabad újra felhasználni
3. ha a csavar keresztfurata nem esik egybe a koronás anya valamelyik hornyával, akkor húzza meg kissé jobban az anyát

D - Rögzítő lemez

A rögzítő lemez füleit a csavar vagy anya oldallapjaihoz hajtva akadályozza meg a rögzítőelem meglazulását. Az ábra egy differenciálművön való alkalmazást mutatja. A rögzítőlemezt nem szabad újra felhasználni.

Csavarok és anyát használata

Meghúzási módszerek

Példa:

Egy féknyereg rögzítő csavarok meghúzási nyomatékára
88 Nm
900 kgf·cm
65 ft·lbf

Csavarokat nyomatékkulccsal húzzuk meg a javítási útmutatóban előírt nyomatékkal

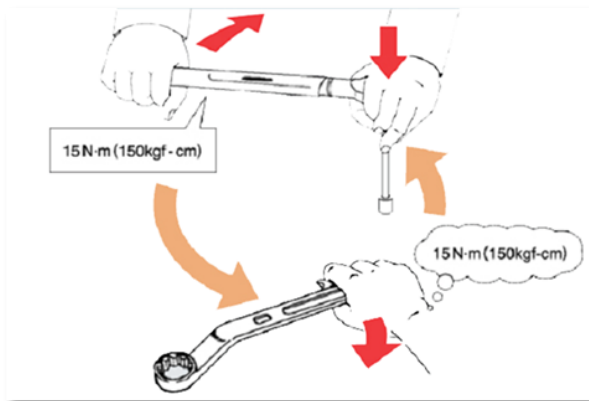
Ha az előírt nyomatéknél jobban meghúzzuk:

- megsérülhet a csavar vagy az anya
- megsérülhet vagy deformálódhat az alkatrész

Ha az előírt nyomatéknél kevésbé húzzuk meg:

- meglazul a csavar vagy az anya a vibrációtól
- rés keletkezik az alkatrészek között, ami olajszivárgást, stb. eredményez

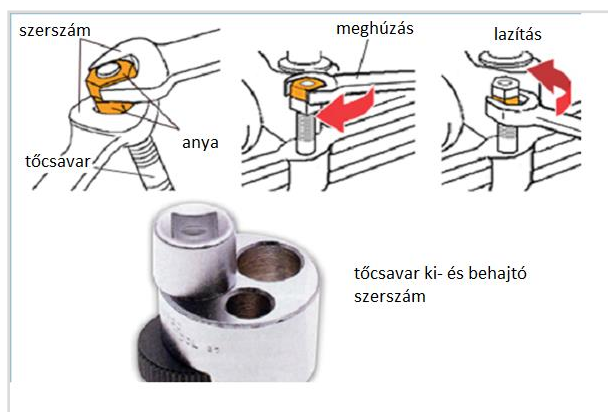
A nyomaték-érzet kialakítása

1. Nyomatékkulcsot használva húzza meg a csavart 15 Nm nyomatékkal
2. Csillagkulccsal ismétlje meg a meghúzást
3. Ismétlje meg a műveletsort mindaddig, amíg a csillagkulccsal ugyanakkor nyomatékot nem fejt ki, mint a nyomatékkulccsal

A csavar megszakítás megtapasztalásához fejtse ki a lehető legnagyobb erőt és tegye tönkre a csavarmentet.

Tőcsavar kicsavarása/cseréje

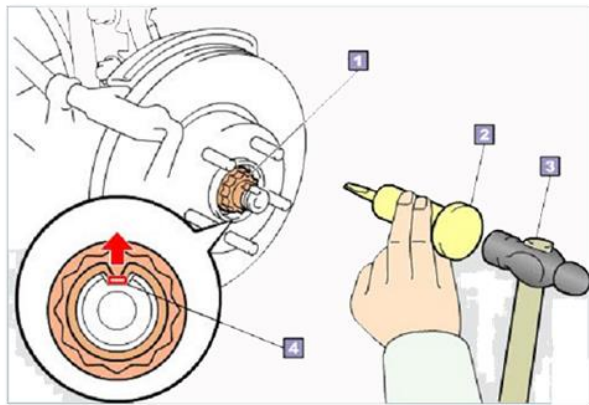
A tőcsavar meghúzásához tekerjen fel két anyát a tőcsavarra és egymáshoz feszítve húzza meg őket. Ezután a csavaranyát hajtva meghúzhatja vagy meglazíthatja a tőcsavart. Ezt „dupla-anyás” technikának hívják.

Ezzel a technikával a tőcsavart úgy használhatja, mint egy hagyományos csavart.

- a tőcsavar behajtásához hajtva befelé a felső csavaranyát
- a tőcsavar kihajtásához hajtva kifelé az alsó csavaranyát

Létezik kifejezetten tőcsavar ki- és behajtásához kialakított szerszám is.

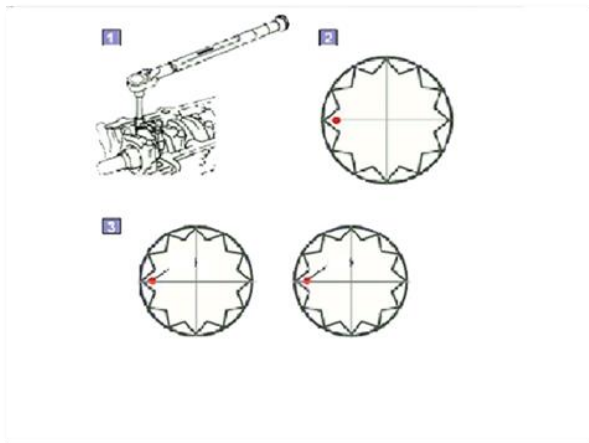
Csavaroldási módszerek

- 1 – deformált anya
- 2- célszerszám (SST – special service tool)
- 3 – kalapács
- 4 – az anya oldalának helye

Célszerszámot használva oldható az anya rögzítése. A célszerszám használata megakadályozza, hogy megsérüljön a menet az anya meglazításakor.

Képlékenységi tartományban működő csavarok

- 1 – előírt nyomatékrahúzás
- 2 – jelölés a csavaron
- 3 - szögrehúzás

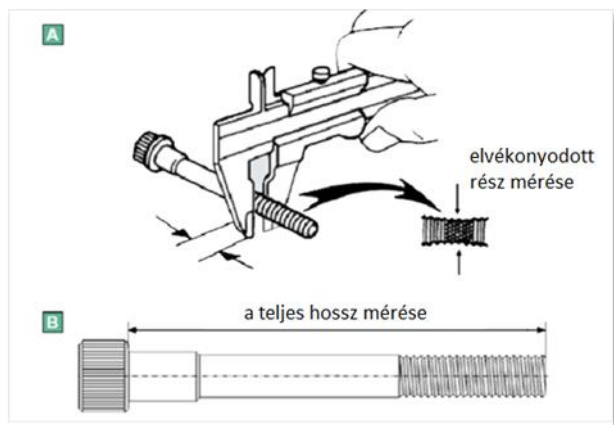
Képlékenységi tartományban működő csavarok meghúzása különbözik a hagyományos csavarokétól

1. Húzza meg a csavart az előírt nyomatékkal
2. Jelölje meg a csavarfejet festékpöttyel
3. A javítási kézikönyv előírásai szerint húzza meg a csavart

Fontos, hogy kövessük a javítási utasításokat, mert kétféle módon is meg lehet húzni az ilyen csavarokat.

- A csavart, az előírt nyomatékra húzása után, egyszer 90°-kal elforgatjuk
- A csavart, az előírt nyomatékra húzása után, kétszer 90 fokkal fordítjuk el (összesen 180°-kal)

Képlékenységi tartományban működő csavar újra felhasználása

A – csavar átmérőjének mérése

B – csavar hosszának mérése

A képlékenységi tartományban működő csavarok a meghúzásukat követően maradónan deformálódnak. Annak eldöntésére, hogy újra fel tudjuk-e használni őket, két eljárás létezik:

A – csavar átmérőjének a mérésével

A csavarban keletkező feszültség hatására a csavar „befűződik”, a keresztmetszete egy helyen elvékonyodik. MÉRJÜK MEG TOLÓMÉRŐVEL A LEGKISEBB ÁTMÉRŐT.

Példa:

normál átmérő: 7,3 – 7,5 mm

minimális megengedett átmérő: 7,3 mm

Ha a mért átmérő kisebb (egyenlő), mint 7,3 mm, akkor a csavart ki kell cserélni.

B – csavar hosszának a mérésével

A csavarban keletkező feszültség hatására a csavar megnyúlik. MÉRJÜK MEG TOLÓMÉRŐVEL A HOSSZÁT.

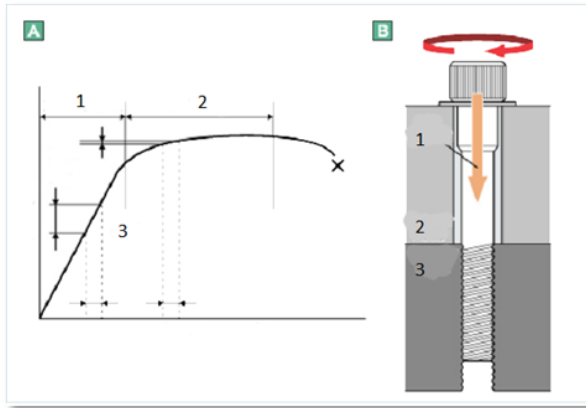
Példa:

normál hossz: 142,8 – 144,2 mm

maximális megengedett hossz: 147,1 mm

Ha a csavar hossza nagyobb (egyenlő), mint 147,1 mm, akkor a csavart ki kell cserélni.

Képlékenységi tartományban működő csavarok mechanikája

A – csavar szakítódigramja
1 – rugalmas tartomány
2 – képlékeny tartomány
3 – rugalmassági határ (folyáshatár)
B – csavaró nyomaték és a húzófeszültség
1 - húzóerő
2 - hengerfej
3 - hengertömb

B – A csavarfej szögelfordulása (kifejtett csavarónyomaték) és a csavarban keletkező húzófeszültség közötti összefüggés

A csavarfejre kifejtett csavarónyomaték hatására a két alkatrészt egymáshoz húzzuk, majd a további szögelfordulás hatására a csavarban keletkező húzóerő egymáshoz feszíti azokat. Azonos nyomatékot kifejtve feltételezhető az azonos összeszorító erő. Azonban a csavarfejre kifejtett nyomaték egy része azonban nem a csavarban kelt húzóerőt, hanem a menetek közötti súrlódás legyőzéséhez kell. Emiatt bizonyos csavaroknál (ahol nagyobb a súrlódás, pl. szennyeződés miatt) az előírt meghúzási nyomatékot kisebb szögelfordulásnál elérjük, így abban a csavarban kisebb összeszorító erő ébred.

A – Képlékenységi tartományban működő csavarok szakítódigramja

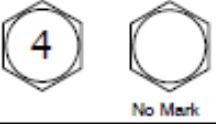

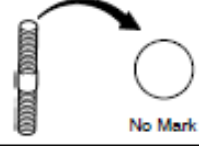
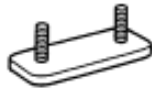
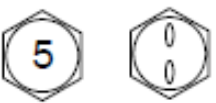

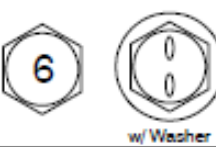

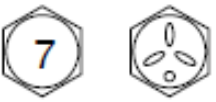
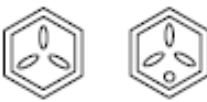

A csavar meghúzását két szakaszra lehet bontani. Az első szakaszban a csavarfej szögelfordulása és a csavarban keletkező húzófeszültség (azaz az alkatrészeket összeszorító erő) egymással arányos, azaz minél nagyobb szögben fordítjuk el a csavarfejet, annál nagyobb összeszorító erő keletkezik.

Ez a rugalmas tartomány (ábrán „1”-es számmal jelölve). Ebben a tartományban a csavar rugalmas alakváltozást szenved, azaz, ha megszüntetem a húzóerőt, akkor az eredeti méretét kapja vissza.

A csavarfejet tovább fordítva a csavarban keletkező feszültség meghaladja a rugalmassági határt (folyáshatár) és átlép a képlékeny tartományba (ábrán „2”-es számmal jelölve), ahol a csavar maradó alakváltozást szenved.

A csavarmenetek közötti súrlódástól függően az egyes csavarok különböző mértékben deformálódnak, de a bennük keletkező húzófeszültség (az alkatrészeket összeszorító erő) gyakorlatilag azonos lesz.

Toyota gépjárműveken alkalmazott csavarok típusai

Bolt Type				Class
Hexagon Head Bolt		Stud Bolt	Weld Bolt	
Normal Recess Bolt	Deep Recess Bolt			
4 No Mark	No Mark	No Mark		4T
5				5T
6 w/ Washer	w/ Washer			6T
7				7T
8				8T
9				9T
10				10T
11				11T

Toyota gépjárműveken alkalmazott anyák típusai

Nut Type		Class	
Present Standard Hexagon Nut	Old Standard Hexagon Nut		
		Cold Forging Nut	Cutting Processed Nut
No Mark			4N
No Mark (w/ Washer)	No Mark (w/ Washer)	No Mark	5N (4T)
			6N
			7N (5T)
			8N
		No Mark	10N (7T)
			11N
			12N

A különböző szilárdsági osztályba sorolt csavarok meghúzási nyomatékai

Class	Diameter mm	Pitch mm	Specified torque					
			Hexagon head bolt			Hexagon flange bolt		
			N-m	kgf-cm	ft-lbf	N-m	kgf-cm	ft-lbf
4T	6	1	5	55	48 in.-lbf	6	60	52 in.-lbf
	8	1.25	12.5	130	9	14	145	10
	10	1.25	26	260	19	29	290	21
	12	1.25	47	480	35	53	540	39
	14	1.5	74	760	55	84	850	61
	16	1.5	115	1,150	83	-	-	-
5T	6	1	6.5	65	56 in.-lbf	7.5	75	65 in.-lbf
	8	1.25	15.5	160	12	17.5	175	13
	10	1.25	32	330	24	36	360	26
	12	1.25	59	600	43	65	670	48
	14	1.5	91	930	67	100	1,050	76
	16	1.5	140	1,400	101	-	-	-
6T	6	1	8	80	69 in.-lbf	9	90	78 in.-lbf
	8	1.25	19	195	14	21	210	15
	10	1.25	39	400	29	44	440	32
	12	1.25	71	730	53	80	810	59
	14	1.5	110	1,100	80	125	1,250	90
	16	1.5	170	1,750	127	-	-	-
7T	6	1	10.5	110	8	12	120	9
	8	1.25	25	260	19	28	290	21
	10	1.25	52	530	38	58	590	43
	12	1.25	95	970	70	105	1,050	76
	14	1.5	145	1,500	108	165	1,700	123
	16	1.5	230	2,300	166	-	-	-
8T	8	1.25	29	300	22	33	330	24
	10	1.25	61	620	45	68	690	50
	12	1.25	110	1,100	80	120	1,250	90
9T	8	1.25	34	340	25	37	380	27
	10	1.25	70	710	51	78	790	57
	12	1.25	125	1,300	94	140	1,450	105
10T	8	1.25	38	390	28	42	430	31
	10	1.25	78	800	58	88	890	64
	12	1.25	140	1,450	105	155	1,600	116
11T	8	1.25	42	430	31	47	480	35
	10	1.25	87	890	64	97	990	72
	12	1.25	155	1,600	116	175	1,800	130